

COURTMANS-BERCHMANS, Johanna Desideria, Vlaamse schrijfster (Oudegem bij Dendermonde 6 september 1811 - Maldegem 22 september 1890).

J.D. Courtmans door J. van Biesbroeck.

Aanvankelijk in het Frans opgevoed, leerde Nederlands mede onder invloed van J.B. Courtmans, met wie zij in 1836 in het huwelijk trad. Na het overlijden van haar man vestigde zij zich te Maldegem en stichtte er een kostschool. Zij beschreef in de briefwisseling met haar zoon, Emile, typerend voor een episode uit de schoolstrijd, de tegenkanting die haar vooruitstrevende onderwijsmethode ondervond, die tot de sluiting van de Courtmansschool leidde (1885).

Nadat ze met scheppend werk begonnen was in het Vlaamse rederijersmilieu, publiceerde ze van haar vijftigste jaar af een indrukwekkende reeks romans en novellen. Haar werk vertoont een so-

ciaal karakter, doordat ze tot de volksopvoeding heeft willen bijdragen. Haar brieven en haar vertelkunst zijn belangrijk voor de kennis van het onderwijs, het cultureel-taalkundig en politiek aspect van het 19^e-eeuwse Vlaanderen. Haar taai volgehouden activiteit bereikt een hoogtepunt met *Het Geschenk van den Jager*, haar beste verhaal, dat in 1865 met de Vijfjaarlijkse Prijs voor Nederlandse Letterkunde werd bekroond.

WERKEN: *Verhalen en novellen*, 23 dln. (1883-'90); - *Volledige prozawerken*, 33 dln. (1923 vlg.).

LITERATUUR: S. Streuvels, *Over Vrouwe Courtmans*, in *Verlagen en Mededelingen van de Kon. Vl. Academie voor Taal- en Letterkunde* (1911, p. 559-575); - J. Pée, *Mevrouw Courtmans* (1933); - G. de Lille, *Maldegem in beeld en schrift*, III-IV (1962-'63); - G. Degroote, *Vrouwe Courtmans, brieven aan haar zoon Emile*, in *Handelingen van de Kon. Zuidnederlandse Maatschappij voor Taal- en Letterkunde en Geschiedenis*, jg. 18 (1964, p. 121 vlg.).

GILBERT DEGROOTE

COUSSEMAKER, Edmund de (eigenlijk Karel